

สภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรประถมศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมศึกษา
ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร

นางสาวอรพร ยามโสภา

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2532

ISBN 974-576-582-1

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

015949

T 17612189

THE ELEMENTARY SCHOOL CURRICULUM IMPLEMENTATION CONDITIONS
AND PROBLEMS REGARDING THE ENVIRONMENTAL EDUCATION IN
ELEMENTARY SCHOOLS UNDER THE JURISDICTION OF THE BANGKOK
METROPOLITAN ADMINISTRATION

Miss Oraporn Yamsopa

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Education

Department of Educational Administration

Graduate School

Chulalongkorn University

1989

ISBN 974-576-582-1

อรรถ ยาม โสภกา : สภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรประถมศึกษา ในส่วนที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร (THE ELEMENTARY SCHOOL CURRICULUM IMPLEMENTATION CONDITIONS AND PROBLEMS REGARDING THE ENVIRONMENTAL EDUCATION IN ELEMENTARY SCHOOLS UNDER THE JURISDICTION OF THE BANGKOK METROPOLITAN ADMINISTRATION) อ.ที่ปรึกษา : ผศ.ดร.บุญฉวี เณรยอด, 241 หน้า

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ในส่วนที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร

ผลการวิจัยพบว่า ด้านการแปลงหลักสูตรไปสู่การสอนนั้น โรงเรียนส่วนใหญ่ได้จัดทำมีเอกสารหลักสูตรสำหรับกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตอย่างเพียงพอ ครูผู้สอนร่วมกันจัดทำแผนการสอนย่อยและผลิตสื่อการสอน รวมทั้งมีการจัดทำเอกสารประกอบการสอนเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษาบางหน่วย ด้านการจัดปัจจัยที่เอื้อต่อการใช้หลักสูตรพบว่า โรงเรียนจัดเตรียมครูเข้าสอนโดยคำนึงถึงความรู้ความสามารถและความสมัครใจ ในการเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษาแก่ครูผู้สอน โรงเรียนได้ส่งครูไปอบรมเพิ่มเติมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษาที่หน่วยงานอื่นจัดขึ้น เกี่ยวกับสื่อการสอนโรงเรียนมีการสำรวจความต้องการและจัดให้แต่ไม่ครบทุกประเภท การสอนปฏิบัติยังไม่มีการจัดห้องสอนให้โดยเฉพาะ ด้านการจัดการเรียนการสอนของครูพบว่า ครูมีการเตรียมการสอนทุกครั้ง โดยทำบันทึกการสอน วิธีการสอนที่เลือกใช้มีหลายวิธี วิธีการบรรยาย เป็นวิธีที่เลือกใช้มากที่สุด สื่อการสอนที่เลือกใช้มากที่สุดคือแบบเรียน ในการสอนมีการวัดผลการเรียนทุกครั้ง วิธีที่ใช้มากที่สุดคือ การทดสอบด้วยข้อเขียน ด้านความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรประถมศึกษาในส่วนที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษาของหัวหน้ากลุ่มประสบการณ์และครูผู้สอน พบว่ามีความเข้าใจอยู่ในระดับค่อนข้างมาก

ปัญหาที่พบเกี่ยวกับหลักสูตรคือ โรงเรียนยังขาดเอกสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษาสำหรับให้ครูค้นคว้าเพิ่มเติม และครูมีชั่วโมงสอนมากไปมีเวลาผลิตสื่อเพิ่มเติม โรงเรียนขาดสถานที่ที่จะจัดเป็นห้องปฏิบัติการ โดยเฉพาะ และสภาพแวดล้อมของโรงเรียนไม่เอื้อต่อการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่น เป็นสื่อประกอบการสอนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ภาควิชา บริหารการศึกษา
สาขาวิชา นิเทศการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร
ปีการศึกษา 2531

ลายมือชื่อนิติ .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....

ORAPORN YAMSOPA : THE ELEMENTARY SCHOOL CURRICULUM IMPLEMENTATION
CONDITIONS AND PROBLEMS REGARDING THE ENVIRONMENTAL EDUCATION IN
ELEMENTARY SCHOOLS UNDER THE JURISDICTION OF THE BANGKOK
METROPOLITAN ADMINISTRATION. THESIS ADVISOR : ASST. PROF. BOONMEE
NENYOD, Ed.D. 241 PP.

This study was to investigate the elementary school curriculum implementation conditions and problems regarding the Environmental Education in elementary schools under the jurisdiction of the Bangkok Metropolitan Administration.

Findings were as follows :

Concerning curriculum application, most schools provided adequate curriculum documents on Life Experience Area. Teachers constructed sub-lesson plans and instructional media together, including some units of Environmental Education supplements. With regard to factors facilitating curriculum implementation, most schools teachers were assigned by considering their knowledge and needs. The promotion of Environmental Education knowledge was mostly done by assigning teachers to attend the meetings held by other organizations. Most schools provided instructional media by surveying teachers' needs but quite insufficient in quantity while there were no room for practising periods. In the matter of instructional management, lesson plans were prepared by teachers and lecturing was popularly used. Texts were used mostly while evaluation was performed through written testing technique. Besides, the understanding of Heads of Experience Area and teachers concerning the Elementary Curriculum implementation regarding Environmental Education were at the fairly high level.

The problems concerned in the curriculum implementation were the lack of documents on Environmental Education for teachers to study, the insufficient time for teachers to produce more instructional media, the lack of suitable laboratories and the unsuitable school environments which did not support the local resources implementation.

ภาควิชา ..... บริหารการศึกษา .....
สาขาวิชา ..... นิเทศการศึกษา และพัฒนาหลักสูตร .....
ปีการศึกษา ..... 2531 .....

ลายมือชื่อนิติ ..... *อนันต์* .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา ..... *Dr. Boonmee Nenyod* .....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความอนุเคราะห์อย่างยิ่ง จาก
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญมี เปรยอศ ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้ให้คำปรึกษา
แนะนำ และตรวจสอบความถูกต้องมาโดยตลอด ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ
นี้ด้วยความซาบซึ้งอย่างยิ่ง

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.สงัด อุทรานันท์ อาจารย์สวัสดิ์
จงกล และผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา และแนะนำอย่างยิ่ง

ขอขอบคุณเพื่อน ๆ ที่ให้กำลังใจในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ตลอดมา

อรพร ยามโสภา

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ญ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญ	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	6
ขอบเขตของการวิจัย	7
ปัญหาที่ทองการทราบจากการวิจัย	7
คำนิยามศัพท์	8
ประโยชน์ของการวิจัย	9
วิธีดำเนินการวิจัย	9
การนำเสนอผลการวิจัย	12
2 ทฤษฎี หลักการ แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	13
ความหมายของหลักสูตร	13
แนวคิดในการพัฒนาหลักสูตร	17
กระบวนการในการพัฒนาหลักสูตร	18
ความหมายของสิ่งแวดลอมศึกษา	29
เป้าหมายของสิ่งแวดลอมศึกษา	31
หลักการ ของสิ่งแวดลอมศึกษา	32
การให้การศึกษาเกี่ยวกับสิ่งแวดลอมศึกษา	38
งานวิจัยที่เกี่ยวกับสิ่งแวดลอมศึกษา	46

3	วิธีดำเนินการวิจัย	52
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย	52
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	52
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	53
	การเก็บรวบรวมข้อมูล	56
	การวิเคราะห์ข้อมูล	57
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	59
	ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม.	60
	ตอนที่ 2 สภาพการใช้หลักสูตรประถมศึกษาคำานการแปลง	
	หลักสูตรสู่การสอน	66
	สภาพการใช้หลักสูตรประถมศึกษาคำานการจัด	
	ปัจจัยที่เอื้อต่อการใช้หลักสูตร	83
	สภาพการใช้หลักสูตรประถมศึกษาคำานการจัด	
	การเรียนการสอนของครู.....	104
	สภาพปัญหาเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรประถมศึกษา	
	ในส่วนที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษา	159
5	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	170
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย	170
	วิธีดำเนินการวิจัย	170
	สรุปผลการวิจัย	172
	อภิปรายผลการวิจัย	178

	หน้า
บรรณานุกรม	185
ภาคผนวก	188
ภาคผนวก ก	189
ภาคผนวก ข	197
ภาคผนวก ค	235
ประวัติผู้เขียน	241

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	สถานภาพส่วนตัวและประสบการณ์ของผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ และหัวหน้ากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต	61
2	สถานภาพส่วนตัวและประสบการณ์ของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริม- ประสบการณ์ชีวิตในระดับชั้นต่าง ๆ	63
3	การปฏิบัติของผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการในการใช้หลักสูตร ประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ในส่วนที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษา ค่านการแปลงหลักสูตรสู่การสอน	66
4	การปฏิบัติของหัวหน้ากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตในการใช้ หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ในส่วนที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ศึกษา ค่านการแปลงหลักสูตรสู่การสอน	70
5	การปฏิบัติของครูผู้สอนในการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ในส่วนที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษา ค่านการแปลงหลักสูตรสู่ การสอน	78
6	การปฏิบัติของผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการในการใช้หลักสูตรประถม- ศึกษา พุทธศักราช 2521 ในส่วนที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษา เกี่ยวกับการจัดปัจจัยที่เอื้อต่อการใช้หลักสูตรในค่านการจัดและเตรียม ครูผู้สอน	83
7	การปฏิบัติของหัวหน้ากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตในการใช้ หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ในส่วนที่เกี่ยวกับ สิ่งแวดล้อมศึกษา เกี่ยวกับการจัดปัจจัยที่เอื้อต่อการใช้หลักสูตรใน ค่านการจัดและเตรียมครูผู้สอน	85

8	การปฏิบัติของครูผู้สอนในการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ในส่วนที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษา คำนการ จักปัจจัยที่เอื้อต่อการใช้หลักสูตร	87
9	การปฏิบัติของผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการในการใช้หลักสูตร ประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ในส่วนที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ศึกษา เกี่ยวกับการจักปัจจัยที่เอื้อต่อการใช้หลักสูตร คำนสื่อ การเรียนการสอน	89
10	การปฏิบัติของหัวหน้ากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในการใช้ หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ในส่วนที่เกี่ยวกับ สิ่งแวดล้อมศึกษา เกี่ยวกับการจักปัจจัยที่เอื้อต่อการใช้หลักสูตร คำนสื่อการเรียนการสอน	92
11	การปฏิบัติของผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ ในการใช้หลักสูตร ประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ในส่วนที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษา เกี่ยวกับการจักปัจจัยที่เอื้อต่อการใช้หลักสูตร คำนการจักอาคาร สถานที่	95
12	การปฏิบัติของหัวหน้ากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในการใช้ หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ในส่วนที่เกี่ยวกับ สิ่งแวดล้อมศึกษา เกี่ยวกับการจักปัจจัยที่เอื้อต่อการใช้หลักสูตร คำนอาคารสถานที่	97
13	การปฏิบัติของครูผู้สอนในการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ในส่วนที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษา ในการจักปัจจัยที่เอื้อต่อ การใช้หลักสูตร คำนสื่อการสอนและสภาพห้องเรียน	99

ตารางที่

หน้า

14	การปฏิบัติในการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ในส่วนที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษา ในพระคณะของผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ คำนการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน	104
15	สภาพการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ในส่วนที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษา ในพระคณะของหัวหน้ากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต คำนการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน ...	106
16	การปฏิบัติของครูผู้สอนในการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ในส่วนที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษาในการจัดการเรียนการสอน	109
17	การเลือกใช้กิจกรรมการสอน การใช้สื่อประกอบการสอนและการวัดและประเมินผล เนื้อหาที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษาของครูผู้สอน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1	112
18	การเลือกใช้กิจกรรมการสอน การใช้สื่อประกอบการสอนและการวัดและประเมินผล เนื้อหาที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษาของครูผู้สอน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2	119
19	การเลือกใช้กิจกรรมการสอน การใช้สื่อประกอบการสอนและการวัดและประเมินผล เนื้อหาที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษาของครูผู้สอน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3	123
20	การเลือกใช้กิจกรรมการสอน การใช้สื่อประกอบการสอนและการวัดและประเมินผล เนื้อหาที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษาของครูผู้สอน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	131
21	การเลือกใช้กิจกรรมการสอน การใช้สื่อประกอบการสอนและการวัดและประเมินผล เนื้อหาที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษาของครูผู้สอน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	142

22	การเลือกใช้กิจกรรมการสอน การใช้สื่อประกอบการสอนและการวัดและประเมินผล เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมศึกษาของครูผู้สอน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	149
23	ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความเข้าใจการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมศึกษา จำแนกตามกลุ่มตัวอย่างประชากร ..	158
24	ปัญหาเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาของผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ	159
25	ปัญหาเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาของหัวหน้ากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต	161
26	ปัญหาเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาของครูผู้สอนจำแนกตามระดับชั้นที่สอน	163

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย